

ab iis dira jueunde passus est, nec solum pro iis ferventer oravit; verum et eos beneficiis cumulavit. De Alexandro refert Plutarchus, subditum quemdam perperam de eo loquentem, multis muneribus affecisse, quibus gratiam illius adeo conciliavit, ut qui antea fuerat ejus obtretractor, postea in laudem ejus orator fieret. Quod cum novisset Alexander, dixit: *hæc est gloria Alexandri, inimicos reddere amicos*. Jamvero ad sancti Stephani honorem dicendum, ipsum majoribus inimicos affecisse donis, cum iis et gratiam et gloriam obtinuerit: *hæc est gloria Stephani*. Ad ejus imitationem vos iterum invitare vellem; benefecit ille inimicis: *benefacite et vos iis qui oderunt vos* (Mat. 5). Crucifixoribus suis benefecit Christus et lapidatoribus suis benefecit Stephanus, ut Christum et Stephanum imitemini, *benefaciet iis qui oderunt vos*. Cum quidam juvenis ira percitus adversus Lycurgum, ei oculum eruisset, senatus Lycurgo illum tradidit, ut ex propria sententia et ad libitum, illatæ injuriæ de eo vindictam sumeret; at tantum abest, quod de eo vindictam sumpserit Lycurgus, quin contra eum in domum suam recepit, eum ut proprium filium aluit, eumque bonis moribus imbuit. Heu! si hic infidelis, cui nunquam Christi et Stephani proposita fuerant exempla, benefecit hosti suo, hosti infensissimo, hosti qui ipsi oculum eruerat, cur, o christiani, vestris non beneficiis inimicis? nondum vobis oculos eruerunt, et licet oculos eruisent, licet vos lapidibus obruisent, licet, ut ita dicam, vos crucifixissent, ad eos tamen diligendos et ad iis beneficiendum movere vos debent exempla Christi et Stephani, qui crucifixoribus et lapidatoribus benefecerunt; propterea *benefacite iis qui oderunt vos*. Durum est benefacere calumniantibus et persequentibus nos; atvero quam suave et quam jucundum erit audire Christum dicentem: *venite benedicti Patris mei, percipite regnum*; inimicis ergo benefacite cum Stephano, ut cum illo regnum percipiatis æternum. Amen.

DE SANCTO JOANNE EVANGELISTA.

CONCIO PRIMA.

Vidit discipulum, quem diligebat Jesus (Joan. 21).

Sicut omnium malorum primum et omnium infelicitatum potissima est a Deo odio haberi; ita honorum omnium maximum omniumque felicitatum nostrarum fons et origo est a Deo, omnis boni principio, amore speciali diligi: *amor Dei unicui mundi beneficium est et causa bonorum omnium*. Quis autem dum in hoc mundo vivit, se a Deo diligi asserere poterit, cum absque speciali revelatione scire nequeamus, an in statu gratiæ, vel in statu peccati mortalis existamus; seu, an Dei amore, vel odio digni simus: *nescit homo, utrum amore, vel odio dignus sit?* (Eccles. 9, 5). Quis, dum in misero hoc mundo conversatur, de Dei erga se amore certus erit, cum divus Paulus, qui usque ad tertium cælum raptus, arcaana viderat quæ non licet homini loqui, ingenue ipsum latere fateatur, an sit in statu gratiæ illius, qua homo formaliter justus et Dei amicus constituitur: *nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum?* (1 Cor. 4, 4). Paucissimis quidem hoc revelatur mysterium; sanctus Joannes Evangelista, qui in Christi corde, velut in libro vitæ, se scriptum viderat, discipulum a Christo dilectum se libere nuncupat et in toto Evangelii sui decursu se non alio, quam dilecti discipuli nomine vocitat: *discipulum quem diligebat Jesus*. Et revera Joannem, ut ait S. Augustinus, *Dominus præ ceteris diligebat*; et Tertullianus eum *dilectissimum Domino* vocat. Quis et quantus Christi erga Joannem fuerit amor hæc explicabit concio. Ave.

Mundi erga suos amorem avarum et tenacem, fictum et fallacem, inconstantem et mutabilem esse quisque fatebitur. Amat clientes suos mundus amore avaro et tenaci, quia illis aut

nihil dat, aut parum dat, vel etiam nonnunquam bonis imaginariis et umbris eos pascit: *omnia transierunt lamquam umbra* (Sap. 9). Amat etiam suos mundus amore ficto et fallaci, quia omnes ejus favores ficti sunt et fallaces: *fallax gratia et vana est pulchritudo* (Prov. 31, 30); seu, ut ait divus Augustinus, totum mundi studium in hoc est, quod suos fallat et decipiat: *fallit et decipit*. Mundus tandem suos amore inconstanti et mutabili diligit, quia quos hodie amare fingit, cras aperto prosequitur odio: quos hodie aliquo afficit beneficio, cras malis obruit, gloriamque, necnon omnia quae largitur bona, brevi in ignominiam et mala plurima commutat: *gloriam eorum in ignominiam commutabo* (Ose. 4). Ecce turpes characteres amoris mundi erga suos, a quibus toto caelo distat et ex diametro opponitur Christi Domini erga Joannem amor: nam amore liberali et non avaro, sincero et non fallaci, constanti et non mutabili eum diligit. Christus Dominus amavit Joannem amore liberali, amore sincero et amore constanti. Amavit eum 1. amore liberali, quo eum beneficiis cumulavit; 2. amore sincero, quo ei altissima mysteria revelavit; 3. amore constanti, quo ei etiam post mortem benefacere non destitit. En tres hujus orationis partes, quibus patebit, quantum Christus Joannem dilexerit: *vidit discipulum, quem diligebat Jesus*.

I PARS.

Christus Joannem dilexit amore liberali.

Omnes penitus sapientes amorem liberalem et prodigum esse noverunt: quia communi experientia constat, eum qui ardentem amat, suis se facile spoliare bonis, ut ea dilecto largiatur. Unde Alciatus in suis emblematicis amorem sub figura pueri vestibus suis exuti proponit:

Convenit hoc, quod veste caret, quod corpore parvus.

Et ideo alius quidam poeta egregia apostrophè amorem com-

pellans, ab eo quæritat, cur eum mater ejus nudum incedere pateretur:

Dic mihi te nudum cur tua mater alit?

Nudus quidem depingitur amor, quia tanta ipsius est liberalitas, ut suis omnibus se spoliare bonis ad ea in personam amatam transferenda. Et hic verus est character amoris Christi erga Joannem, quem amore ita liberali dilexit, ut ei dignitates suæ Ecclesiae, cor suum et matrem suam dedit. Ei dedit 1. dignitates suæ Ecclesiae, ut eas exerceat; 2. Cor suum, ut illud possideret; 3. Matrem suam, ut illam consolaretur.

1. Hanc inter divinam et humanam amorem differentiam constituit Doctor Angelicus quod amor divinus ponit, amor vero humanus supponit; amor humanus, qui plerumque inops est et omni bono vacuus supponit in objecto amato aliquid bonum, quo amabile fiat; amor vero divinus, qui dives et liberalis est, ponit in persona amata, seu illi largitur bona, quae illam amabilem efficiunt. Deus autem hoc amore benefico et liberali dilexit Joannem, quia in eo posuit, seu illi omnes Ecclesiae suae dignitates et praeogativas liberaliter concessit: *omnes dignitatum titulos, omnes gratias et honores, quos per alios domus suae famulos sparsim divisit Deus, in hoc uno plenius accumulavit et acervavit: hic apostolus, propheta, evangelista, martyr, confessor, virgo, doctor*. Deus ab aeterno Petrum elegerat, ut esset apostolus; Isaiam, ut esset propheta; Lucam, ut esset evangelista; Stephanum, ut esset martyr; Martinum, ut esset confessor; Paulum, ut esset virgo, et Augustinus, ut esset doctor. Amor Dei fuit erga Joannem liberabilior, cum ipsi dederit, ut simul esset apostolus, propheta, evangelista, martyr, confessor, virgo et doctor. Deus mirabili providentia ab initio Ecclesiam suam regit et sicut sapientissimus oeconomus, suum cuique in ea exercendum dare consuevit officium. Unde videmus, quod hunc prophetam, illum apostolum, istum evangelistam et alium doctorem, vel pastorem constituat: *ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores et*

doctores. Christus erga discipulum suum Joannem ita liberalis extitit, ut in eo uno omnes Ecclesie suae dignitates collegerit et adunarit: prophetam enim cum prophetis, apostolum cum apostolis, evangelistam cum evangelistis, cum martyribus martyrem et cum aliis doctoribus, confessoribus et virginibus, eum doctorem, confessorem et virginem effecit. Imo et illum quodammodo supra alios sublimavit: fuit namque inter apostolos ille quem diligebat Jesus; inter evangelistas non bos ruminans, vel leo rugiens, sed aquila sursum volans extitit; inter prophetas fuit perspicacissimus; inter martyres constantissimus, sapientissimus inter doctores, inter confessores fidelissimus et inter virgines purissimus. Unde respectu sancti Joannis Christi gratiae non fuere divise; Christus thesaurizavit super eum, ejusque erga Joannem amor ita se liberalem exhibuit, ut omnes gratias omnesque Ecclesie suae dignitates, quae inter alios habentur disperse, in eo collegerit et coacervaverit: *hic apostolus, propheta, evangelista, martyr, confessor, virgo, doctor.* Christi vero erga Joannem amor fuit adhuc liberalior, quia ei dedit cor suum.

2. Joannes, ut ait Origenes, interpretatur, cui donatum est; et merito quidem sic vocatur, quia multa et maxima a Christo dona percipere meruit, quorum notissimum et pretiosissimum haud dubie fuit divinum illud cor, quod illi tradidit Christus, cum supra pectus ejus requievit: *qui et recubuit in caena supra pectus ejus* (Joan. 21, 20). Cum requievit Jacob supra montem Bethel, dixit ei Deus: *terram in qua dormis, tibi dabo* (Gen. 28); Christus similiter supra cor suum Joannem requiescere voluit, velut supra terram sacram et divinam, quam illi tradebat possidendam. Petro Christus claves regni caelestis dedit: *tibi dabo claves regni caelorum* (Matt. 16, 19). Magdalenae pedes suos tradidit: *stans retro secus pedes ejus* (Luc. 7); sponse Canticorum sua donavit labia: *osculetur me osculo oris sui* (Cant. 1); sancto Thomae apostolo latus suum concessit: *affer manum tuam et mitte in latus meum* (Joan. 20); erga sanctum Joannem Evangelistam longe munificentior et liberalior extitit: etenim dedit ei cor suum; dedit

ei cor illud, quod est substantialiter et hypostatice Verbo divino unitum; cor illud, in quo velut in throno suo residet plenitudo divinitatis; cor illud divinum, quod in sinu Mariae formaverat Spiritus Sanctus ei tandem dedit cor illud, ejus omnes cogitationes, affectus et motus erant theandrici et ejus valor infinitus erat et incomprehensibilis. O magnam Christi erga Joannem liberalitatem! Deus a nobis non facultates, non corpora, sed corda petit: *probe filii mi cor tuum mihi.* Hic vero, o rem omnibus saeculis admirandam! quod Christus ab aliis petiit, ipse Joanni tribuit: ab aliis corda petit et ipse proprium cor Joanni concedit. Dederat cor suum Joannes Christo, quem ardentissime diligebat et ejus cor Christi amore ita ardebat, ut *velut caminus quidam divini cederetur incendii.* Christus autem e converso cor suum tradidit Joanni, quem prae aliis apostolis amavit: *Joannem Dominus prae ceteris diligebat.* In corde Patris requieverat Christus ab aeterno; *qui est in sinu Patris:* et in tempore vult Christus, quod supra cor ejus requiescat Joannes; vult quod ibi pascat, quod ibi cubet, quodque divini hujus cordis fiat inquilinus et possessor. Quod praecleara visione sanctae Geltrudi fuit revelatum: ipsa enim in extasim rapta, in caelo Christum vidit multis undequaque circumdatum sanctis, calamos, seu fistulas dextera gestantibus; quas alii supra caput, alii supra oculos, alii supra labia et alii supra alias nobiliores corporis ejus partes flectebant: S. Joannes Evangelista suam supra cor illius deflectebat, ut indicaret, quod Christus eum divini hujus cordis possessorem effecisset. O portentosam Christi liberalitatem erga S. Joannem, cui dedit cor suum *et cui dedit etiam Matrem suam!*

3. Christus in cruce pendens authenticum fecit testamentum: *disposui testamentum electis meis* (Ps. 88); hoc testamentum animam Patri, Petro Ecclesiam, paradisi latroni, corpus suum terrae, militibus vestem, veniam peccatoribus, sanguinem suum omnibus penitus hominibus dedit; Joanni largitus est, quod sibi manebat charius et quod pretiosius esse censebat, Mariam scilicet, quam ei in matrem concessit: *filii, inquit, ecce mater tua, seu ecce Mariam matrem meam, quae in posterum tua erit*

mater. O Joannes, hanc tibi do in matrem, quæ est regina angelorum, hominum imperatrix, protectrix totius mundi et gubernatrix cœli et terræ: *ecce mater tua*; illa erit Mater tua et tu filius ejus eris; accipe illam in matrem tuam, et ipsa te in filium suum accipiet. O prodigum Christi amorem erga discipulum suum Joannem, cui Matrem suam Mariam in matrem tradidit! videtur, inquit S. Thomas a Villanova, quod Christus majorem gratiam Joanni conferre nec erga illum liberabilior esse poterit: *o magnum dilectionis indicium! suo loco apud matrem substituit eum et pro se in filium Virginis relinquit eum: huic gratiæ quid amplius dari potest?* (serm. de S. Jo. Ev.). Et revera, si de Artemidoro, cui Theodoricus rex Romam custodiendam commiserat, dixit Cassiodorus, quod non posset altius sublimari, quam cum ei Roma commissa est: *nemo potest amplius erigi, quam cui potuit Roma committi*; quanto potiori iure de Joanne dici debet, quod non poterat Christus eum altius evehere, nec erga illum se liberaliorem exhibere, quam cum Mariam ei in matrem dedit: *huic gratiæ quid amplius addi potest?* Maria, ut ait Doctor Angelicus, *ex hoc quod est Mater Dei habet quandam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod est Deus*: Christus ergo Joanni Mariam dans in matrem, ei donum largitur quodammodo infinitum. Quid ergo majus ei conferre potest: *huic gratiæ quid amplius addi potest?* Merito dicitur, bonum esse ad stare servum juxta domini morientis lectulum, cum testamento de rebus suis disponit: quia si eum amat, illi aliquid legare solet. In duro crucis lecto jacebat Christus; dumque ibi testamentum suum conderet, juxta crucem stabat dilectissimus discipulus Joannes: Christus ejus immemor non fuit; quinimo amore ita liberali eum dilexit, ut ei propriam Matrem reliquerit: *filii, ecce mater tua*; dedit ei matrem, quam post animam suam plus ceteris omnibus amabat; dedit ei Matrem suam, quæ omnibus puris creaturis sanctior, perfectior et excelior erat; dedit ei matrem, quæ Patris æterni filia, et Spiritus Sancti erat sponsa. Quid amplius dare poterat Joanni: *huic gratiæ quid amplius addi potest?* Ecce quomodo Joannem Christus amaverit amore liberali; videamus nunc quomodo illum amore sincero dilexit.

II PARS.

Christus Joannem dilexit amore sincero.

Qui aliquem non fecte, sed sincere diligit, sua ei secreta libenter aperit, quia cum amantis et amati debeat esse cor unum, secreta etiam inter eos debent esse communia; nec quis alium sincere et perfecte amare consetur, si sua ingenue ei non aperiat secreta: *nihil occultat amicus, si verus est, et effundit animum in amicum suum* (S. Ambr., de Off. 3, 19). In hoc autem maxime exitit sinceritas amoris, quo Christus Joannem prosecutus est; eum dilexit amore sincero, quia ei manifestavit: 1. secreta suæ divinitatis; 2. secreta suæ humanitatis; 3. secreta suæ Ecclesiæ.

1. Non humanæ solum, verum etiam angelicæ menti incomprehensibilia sunt divinitatis mysteria: *quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus* (Rom. 11!) nihilominus amore ita sincero Joannem dilexit Christus, ut multa de divinitate aliis incomprehensibilia ei manifestaverit, eique de divinitate longe majorem, quam aliis prophetis, apostolis et evangelistis notitiam dederit: *in speculanda summæ divinitatis essentia præcedit prophetas, supergreditur patriarchas, apostolos superat* (S. Jo. Dam. or. 62). In corde Christi erant absconditi omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei; ibi erant delineata altissima sanctissimæ Trinitatis mysteria; Joannes autem, ut ait S. Gregorius Nyssenus, os suum cordi Christi tanquam spongiam apposuit, ut divinitatem epotaret. Sanctus vero Augustinus dicit, quod Joannes fuerit *avidissimus epulator, qui de arcanis pectoris fluentia bibit sapientiæ* (in ep. 1 Jo.). Et venerabilis Beda asserit, Joannem non semel dumtaxat, pluries supra Christi pectus recubuisse ad hoc ut avidus ille epulator altius et perfectius divinitatis mysteria penetraret: *supra pectus Domini recumbere solitus erat, ut secretum divinitatis uberius biberet* (in c. 1 Joan.). Ipse tandem supra Christi pectus

recumbens, factus est quasi thesaurarius arcanorum, quæ in sacro illo pectore, veluti in locupletissimo arario delitescabant: ideoque in notitia mysteriorum divinitatis aliis multis antecellit: *in speculanda summæ divinitatis essentia procedit propheta, supergreditur patriarchas, apostolos superat.* Aquila, ut ait sanctus Isidorus, dicitur *ab acumine oculorum*, quia tanto oculorum viget acumine, ut fixis palpebris solem intueatur. Advertit autem Plinius, quod ex pullis aquilæ ille vegetiori et perspicaciori oculorum acumine polleat, *qui ad latus cordis, cum Mater ova fovet, adheret.* Joannes autem fuit filius cordis Christi; ibi requievit, ibi adhæsit: ideo ad contemplandum essentia divinae et sanctissimæ Trinitatis solem extitit aliis perspicacior. Sanctissimum generationis æternæ mysterium ineffabile esse fatetur Isaias: *generationem ejus quis enarrabit?* (Is. 53). Sanctus Paulus, qui ad tertium cœlum raptus fuerat, quasi mutus hærebat, cum altissimæ Trinitatis mysterii explicandi locus erat. Alii prophetae multa quidem futura prædicunt; alii quoque Evangelistæ quæ Christus in terris est operatus enarrant; solus sanctus Joannes Evangelista, ut aliis perspicacior, æternam Verbi generationem, personarum sanctissimæ Trinitatis distinctionem et alia reconditissima divinitatis mysteria explicat; hic est filius cordis Christi, quem Christus corde ita sincero dilexit, ut ei secreta suæ divinitatis manifestaverit; *ac etiam secreta suæ humanitatis.*

2. Per quatuor facies animalium, hominis scilicet, leonis, bovis et aquilæ, de quibus loquitur Ezechiel, quatuor Evangelistas significari docet S. Augustinus, faciemque aquilæ Joanni convenire censet, quia velut aquila, ipse aliis altius volavit: alii enim quasi animalia terrestria et alas non habentia, sursum non tetenderunt; Joannes vero usque ad Patris æterni sinum volavit, ibique Verbum æternum, justitiæ solem, fixis palpebris intuitus est: *in principio, inquit, erat Verbum et Verbum erat apud Deum;* ecce quousque volavit hæc aquila, ecce aquilam altissime sublimatam: *in principio erat Verbum: ecce aquila Dei ad celi verticem sublimer evolvans;* ut ait Petrus Damiani. Sicut aquila nunc sursum volat et nunc ad

ima descendit, ita et Joannes, contemplatis altioribus divinitatis Christi mysteriis, ad ea quæ humanitatem ejus spectant consideranda et explicanda descendit: *aliquando divinitatis alta, aliquando humanitatis infirma describit.* Evangelium suum ab his verbis incipit Joannes: *in principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum et Deus erat Verbum;* ecce aquilam ad sublimia evolantem, ecce Joannem de æterna Verbi generatione disserentem; deinde ad ea quæ humanitatis Christi sunt explicanda descendens, ait: *et Verbum caro factum est et habitavit in nobis;* quasi diceret: illud Verbum, seu Christus, ut Verbum, a Patre æterno in principio, seu ab æterno fuit genitus, et ut homo, in tempore a Maria Matre ejus fuit productus. Æterna Christi generatio tota spiritalis est, quia in ea ex mente Patris procedit; generatio vero ejus temporalis carnalis est, seu secundum carnem, quia in ista generatione Verbum, quod ab æterno erat genitum, unitum est hypostaticæ nature humanæ Christi, quæ per Mariam fuit genita: *Verbum caro factum est.* In perscrutandis deitatis mysteriis alios Evangelistas longe antecessit Joannes: *facies aquilæ desuper ipsorum quatuor, inquit Ezechiel.* Quæ verba sic explicat sanctus Gregorius: *locus aquilæ non juxta, sed desuper esse describitur: quia Joannes Verbum Patris, dum apud Patrem esse denunciavit, super ceteros Evangelistas virtute contemplationis excelluit.* Ecce dixit Ezechiel: *facies aquilæ desuper ipsorum quatuor?* Cum enim tres solummodo sint alii Evangelistæ, videbatur dicendum: facies aquilæ desuper ipsorum trium, et non *desuper ipsorum quatuor.* Respondet subtilissime sanctus Augustinus, quod facies aquilæ fuerit desuper quatuor Evangelistas: quia sanctus Joannes non solum alios, sed etiam seipsum transcendit, cum de æterna Christi generatione et de ejus divinitate disseruit: tunc Joannes fuit *aquila grandis magnarum alarum, quæ in Libanum ascendit, atque inde medullam cedri tulit* (Ezech. 7). Hæc aquila ab æterna Christi generatione ad temporale explicandam descendit; non divinitatis tantum, etiam humanitatis Christi mysteria in suo Evangelio, in Epistolis et in Apoca-

lypsi explicavit, multaque de Christi humanitate dixit quæ alii tacuerunt: necnon ea perfectius et clarius explanare videtur, quam alii: unde D. Hieronymus dicit, Joannem aliorum extricasse retia: *composuit retia aliorum*; seu clare multa exposuisse humanitatis Christi mysteria, quæ alii Evangelistæ vel tacent, vel non ita clare explicant. Christus igitur sincere Joannem dilexit, dum ei secreta suæ humanitatis manifestavit, eum etiam sincere dilexit, *eidem Ecclesie suæ secreta aperiens*.

3. Alii prophætæ aliqua de Ecclesia prædixerunt *in speculo et ænigmate, in visione et somnio*, ut loquitur Tertullianus; S. Joanni multa Ecclesie suæ mysteria clare manifestavit Christus; dilecto huic discipulo dedit nosse mysteria regni sui, quod est Ecclesia; ei notabiliores ejus eventus notificavit; ei patefecit futuras Cæsarum persecutiones, Arianorum implacabiles tumultus, astutias Nestorianorum, Pelagianorum dolos, furias Iconoclastarum, Lutheranorum impudentiam, et Calvinistarum pertinaciam simul cum æffrenata rabie conjunctam; ei aperuit Christus varia certamina quæ subiti, et innumeras tempestates, quibus usque ad mundi finem exposita erit Ecclesia. Joannes tandem, ut ait Petrus Damiani, fuit *argus universalis Ecclesie* (Serm. 64), quia maxima totius Ecclesie secreta novit, et alios docuit. Sanctus Petrus, qui ad universæ Ecclesie regimen destinabatur, scire voluit, quis Christum traditurus esset: ecce Ecclesie secretum, quod a Joanne didicit. Hæresiarcha Cerinthus nosse optabat, an Christus esset ab æterno; hoc idem ei Joannes aperuit secretum, dicens Christum, ut hominem, factum esse in tempore; ut Deum, esse ab æterno: *in principio erat Verbum* (Joan 1). Manichæi, concipere nequibant, unicum esse Deum, a quo bona et mala procedunt: hoc secretum iis explicaverat Joannes dicens, malum quidem culpæ a Deo non fieri: *sine ipso factum est nihil*; unicum tamen esse Deum, a quo omnia alia, sive bona, sive mala fiunt: *omnia per ipsum facta sunt*. Berengarius, Calvinus, et eorum sectatores negabant, Christum esse realiter sub speciebus eucharisticis; quod mysterium Joanni revelatum

fuisse videant in ejus Evangelio, ubi ait, quod Christus propriam carnem ad manducandum dare promiserit, ac mortem æternam minatus sit iis qui carnem suam non manducaverint. Alia Ecclesie specialia secreta Joanne patefacta non referam: dicere enim sufficit, quod Joannes fuerit *argus universalis Ecclesie*, qui altissima Ecclesie mysteria novit; nec unquam Beseleel (1) ita perfecte tabernaculi mobilis structuram, et varias partes concepit, ut S. Joannes initia, incrementa, et exitus omnium hæresum, nec non alia Ecclesie totius mysteria penetravit: ideo fatendum, Christum amore sincero Joannem dilexisse, cum ei tot secreta revelaverit; *itemque amavit eum amore constanti*.

III PARS.

Christus Joannem dilexit amore constanti.

Constantia est veri amoris certissima nota; non enim bene amat, qui inconstanter amat; et amare ad tempus perinde habetur ac nunquam amare. Unde optime dixit Doctor Angelicus, eum qui vere amat, non solum pro re amata multa et magna, verum etiam constanter operari: *amor operatur diu* (op. 51); et eodem sensu asserit S. Bernardus, quod *amor facit operare indesinenter*, seu constanter: quia qui bene amat, semper amat. Et hic est etiam character amoris Christi erga discipulum suum Joannem, quem dilexit amore constantissimo: eum namque dilexit in vita, in morte et post mortem. Eum dilexit 1. *in vita*,

(1) Insignis artifex, cui una cum socio Ooliab ab ipso Domino demandatum fuit opus tabernaculi extruendi juxta exemplar quod Moysi ostensum fuerat in monte. De hoc artifice dicitur (Exod. 31) quod Dominus implevit eum spiritu Dei, sapientia et intelligentia et scientia in omni opere ad excogitandum quidquid fabricari potest ex auro, et argento, et ære, marmore et gemmis et diversitate lignorum. Ex quo constat ipsum in arte sua celebratissimos quosque totius orbis artifices precessisse.

dum ei familiarissimus fuit; 2. *in morte*, dum ei præsens adstitit; *post mortem*, dum eum ad cœlos sublimavit.

1. Pereximii amoris, quo Joannem, quamdiu in hoc mundo vixit, Christus persecutus est, varia, eaque mirabilia vidimus indicia: novum tamen addam divini hujus amoris testimonium erga dilectum discipulum, familiaritatem scilicet qua erga illum usus est Christus: si enim, ut ait Aristoteles, qui bene amat, *convixit delectabiliter*; Joannem haud dubie præ ceteris dilexit Christus, quia ei ita delectabiliter et familiariter convixit, ut eum præcipuarum actionum suarum quasi socium inseparabilem, et testem esse voluerit; cum enim sanavit Christus principis Synagogæ filiam, huic miraculo præsens adfuit Joannes; cum ascendit Christus in montem Thabor, ubi gloriam suam manifestavit, eum secutus est Joannes; in die cenæ cum sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum Christus instituit, tanti mysterii spectator interfuit Joannes; cum in horto olivarum usque ad mortem tristatus est Christus, doloris ejus Joannes participis fuit; cum in cruce pro totius humani generis salute dira passus est Christus, simul cum Maria huic spectaculo Joannes adstitit; uno verbo semper et ubique Joannem, ut individuum comitem vult habere Christus. Unde si de Christo dixerit Tertullianus, quod *nusquam sine angelis erat*; dicendum pariter, quod *nusquam sine Joanne erat*. O magnam familiaritatem, et o constantem Christi amorem erga Joannem! Adverterat S. Hieronymus, quod *præ ceteris discipulis diligebat Jesus familiarius unum, nempe Joannem*; quæ familiaritas satis superque nota videtur ex jam dictis: addam tamen Christi erga Joannem tantam fuisse liberalitatem, ut sicut Joannes in sinu ejus requievit, ita et vicissim ipse super Joannis pectus requieverit: *in triplici sinu Christus requievit*, inquit S. Ambrosius: *in sinu Patris in cœlo, in sinu Matris et Joannis in terra*. Omni admiratione dignum est, tantam Joannis cum Christo fuisse familiaritatem, ut supra pectus ejus requieverit et incubuerit: *Joannem pectori Domini incubantem*; longe mirabilis est, Christum ex familiaritate voluisse supra dilecti Joannis pectus recumbere. Sacrum Domini verticem

contingere non audebat Baptista, Magdalena cum timore et tremore pedes tetigit, Thomas nisi jussus manum misit in latus; tanta autem Christum inter et Joannem habetur familiaritas, ut Joannes confideret, nulla petita venia, supra pectus Dominicum recumberet, et vicissim Christus supra pectus discipuli caput suum reclinare non dedignetur: *requievit in sinu Matris et Joannis in terra*. O mirandam Christi erga Joannem familiaritatem! o stupendum ejus erga dilectum hunc discipulum suum amorem! quem etiam *in morte dilexit, dum et præsens adstitit*.

2. S. Petrus de Joanne sollicitus, a Christo petiit, quæ ejus futura esset sors. *Domine, hic autem quid?* Cui respondit Christus: *sic eum volo manere donec veniam:* quæ responsio haud facilis intelligentiæ in causa fuit, varios varie de Joannis morte sensisse: aliqui enim eum non mortiturum crederunt, sed venturum cum Elia et Enoch, ut certet contra Antichristum: alii autem, quos refert et refellit S. Augustinus, eum adhuc intra sepulchrum vivere opinati sunt. Dum vero S. Ecclesia S. Joannis festum celebrat, eum vita functum et beatum esse, nec non cum Christo in cœlo regnantem credit; et plerique ex Ss. Patribus eum naturali et non violenta morte Ephesi mortuum asserunt, quocirca nullum videtur esse dubium. Cum igitur fateamur quod sit mortuus, quomodo intelligenda sunt hæc verba: *sic eum volo manere, donec veniam?* Pereximie ea explicat Petrus Damiani dicens: *sic eum volo manere, donec veniam, idest, donec in morte ejus veniam:* quia Christus, inquit, Joanni morienti visibiliter præsens adfuit; unde Christum sic loquentem inducit præfatus author: *veniam, non mittam videlicet supernam aliquam virtutem, non angelicam potestatem, ipse per memetipsum veniam: veniam, et ipse egredientem ejus animam in glorie mee claritate suscipiam* (sermo de S. Jo.). O insignem Christi amorem erga Joannem! Oh ejus adhuc erga dilectum hunc discipulum constantissimum amorem, *quem etiam post mortem dilexit!*

3. Mors omnium amicitiarum meta et terminus esse solet:

paucissimi enim mortuos amant et plerique eorum obliviscuntur; Christus vero Joannem amore ita speciali post ejus mortem dilexit, ut noluerit ejus corpus usque ad judicium extremum sub terra remanere, at illud simul cum anima ad cœlum transtulerit, ut ibi beatitudine aeterna fruereetur. *Pium est arbitrari*, inquit Petrus Damiani, *ut sicut de B. Genitrice, ita etiam B. Joannes jam resurrexisse probabiliter asseratur; quatenus sicut in virgine fuerunt integritate participes, ita in anticipata resurrectione merito videantur æquales*. O constantem Christi amorem erga Joannem, quem ita amavit, ut ejus corpus incorruptum ad cœlum transferri voluerit! Majori adhuc amore eum post mortem dilexit, dum illum ad altiores cœli dignitates sublimavit. Tanta insignis poetæ Homeri in universo orbe extitit fama, ut de eo contenderint septem magnæ urbes, quarum quælibet in civem eum sibi arrogare volebat: *Septem urbes certant de stirpe insignis Homeri; Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamis, Chios, Argos, Athenæ*. Similem quandam, amicabilem tamen inter septem sanctorum choros de Joanne contentionem fuisse sensit, et typis mandavit novus et satis novus concionator: Anochoritæ, inquit, eum solitarium fuisse dicebant, ac proinde cum ipsis in cœlo collocandum: virgines virginem, doctores doctorem, concionatores concionatorem, evangelistam evangelistæ, martyres martyrem et apostolum apostoli eum fuisse contendebant; ac proinde expectabant virgines, quod in cœlo locaretur cum virginibus, apostoli inter apostolos, evangelistæ inter evangelistas et doctores inter doctores ejus sedem constitui postulabant; Christus totam litem composuit et controversiam diremit, dicens se velle Joannem ad altiores sedes sublimari et simul cum Maria Dei Genitrice non longe ab ipso sedere. O magnum Christi erga Joannem amoris testimonium! hic vere fuit discipulus, *quem diligebat Jesus*; illum quippe dilexit *amore liberali*, cum ei dignitates suas, cor suum et Matrem suam dederit; illum dilexit *amore sincero*, cum ei divinitatis suæ, humanitatis suæ et Ecclesiæ suæ secreta aperuerit; eum tandem amavit *amore constanti*, cum eum in vita, in morte et post mortem dilexerit.

Ecce quomodo diligebat eum. O utinam divini hujus amoris participes esse possemus! utinam Christum Dominum ad nos amore speciali diligendos movere et adducere possemus! hoc fieret utique, si illum ardentem amaremus. Pereximie dixit S. Augustinus, se Dei amicum fieri, quoties volebat: *amicus Dei, si voluero, ecce nunc fio*; nos similiter quoties voluerimus, Dei amicum nobis conciliare valeamus; amemus eum et ipse nos redamabit; amemus eum et amor noster quasi magnes erit, quo ad nos amandos allicietur. Asseruit ipse, quod diligentes diligeret: *ego diligentes me diligo*; itaque diligamus eum et ille nos diliget. Diligamus autem eum, non verbis solum, sed factis; non sermone, sed opere. Non illos imitemur, qui dicunt se amare Deum, et factis illum oderunt; illum toto corde, verbo et opere diligamus. Non dicamus solum verbo: ergo diligo Deum, verum quod ore dicimus, opere compleamus: diligamus eum operibus, et præcipue perfecta et integra mandatorum ejus observatione; ut enim ait S. Augustinus, *dilectionis Dei probatio, mandatorum ejus est completio*. Si erga Deum blasphemus es, eum non diligis; si parentes non honoras, Deum non diligis; si mœcharis, furaris vel aliam aliquam ex Dei legibus violas, Deum non diligis, quia tunc Deum amamus, cum ejus omnibus mandatis perfecte obtemperamus: *dilectionis Dei probatio, mandatorum ipsius est completio*. Deum ergo sic diligite, ut omnia ejus servetis mandata, et postquam eum in hoc mundo dilexeritis, diliget vos æternaliter in gloria. Amen.

 CONCIO SECUNDA.

Domine, hic autem quid? (Joannis 21).

Non meæ mentis est nunc cum divo Petro, quid de S. Joanne futurum sit a Christo percontari; tamen ut in aliquam virtutum,

perfectionum et privilegiorum, quibus dilectus ille discipulus floruit, agnitionem venire valeam, principis apostolorum verbis utar, et quis, qualisve Joannes extiterit, sollicite inquiram: *hic autem quid?* Altissime huic questioni protinus respondet Petrus Damiani, quod Joannes fuerit *lingua Spiritus Sancti, cedrus Paradisi, lux Ecclesiae, decus orbis, præco cæli, lumen mundi, sidus hominum et specimen angelorum* (ser. 1 de cod.); a S. Bernardo (ser. 3 de Cæn. Domini). Joannes *discipulus felix et honoratus* vocatur: a Dionysio Carthusiano *Theologorum altissimus*; a sancto Chrysostomo *sublimium prædicator*, et a D. Augustino *aquila, seu lucis æternæ et internæ fixis oculis contemplator* appellatur. Alii multi authores, ut quis fuerit S. Joannes exprimere valeant, variis honoris et gloriæ titulis eum insignire conantur; paucis multa dixisse videtur Doctor Seraphicus, cum eum *microcosmum sanctitatis* nominat: in Joanne etenim non unica elucet virtus, non unica perfectio emicat; ipse omnium virtutum, omnium perfectionum, omniumque prærogatarum centrum, speculum et quasi parvus mundus extitit. Unde sicut quidquid malitiæ in ceteris hominibus erat dispersum, in uno Nerone natura collegerat, ita et quidquid in aliis hominibus est virtutis et perfectionis, in uno Joanne Deus coacervasse videtur. Ex innumeris his perfectionibus, quæ in sanctissimo hoc Christi discipulo rutilant, aliquas colligam, ut quis ille fuerit aliquatenus patefaciam: *hic autem quid? Ave.*

Joannem discipulum, apostolum et animarum pastorem extitisse neminem latet. Fuit quidem Christi discipulus, cum inter omnes discipulos hic ei clarior extiterit: *discipulum quem diligebat Jesus*. Fuit etiam apostolus, cum inter apostolos fuerit honoratus: *ceteris altius meruit honorari*. Fuit tandem animarum pastor, cum in tota Asia pastoris universalis munere diu functus sit: *Joannes septem Ecclesiis quæ sunt in Asia* (Apoc. 1). Verus Christi discipulus magistri sui scientiam participare debet, quia *per discipulos magister innotescit*. Verus apostolus Christum ardentem amare debet et cum D. Paulo dicere: *charitas Christi urget nos*. Verus tandem

fideliū pastor gregi invigilare, et pro eo animam ponere tenetur: *bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis* (Gregor. Nazianz.). Has veri discipuli, veri apostoli et veri pastoris qualitates perfectissime possedit S. Joannes Evangelista, qui inter Christi discipulos doctissimus, inter apostolos amantissimus et inter pastores vigilantissimus extitit. Unde si jam a me quaeratur, quis et qualis fuerit S. Joannes: *hic autem quid?* discipulum, apostolum et pastorem eum fuisse dicam. Fuit 1. *discipulum*, qui mysteria altissima penetravit; 2. *apostolus*, qui ardentissime Christum amavit; 3. *pastor vigilantissimus*, qui sollicite gregem curavit. Scientia illius discipuli, amor illius apostoli et vigilantia illius pastoris tres orationis hujus partes constituent, quibus quis fuerit S. Joannes Evangelista facile innotescet: *hic autem quid?*

I PARS.

S. Joannes fuit discipulus, qui mysteria altissima penetravit.

Multos licet Christus habuerit discipulos Joannes tamen discipuli nomine specialiter insignitur, atque Christi discipulus per antonamias dicitur: *hic est discipulus ille*. Et revera S. Joannes fuit discipulus, in schola Christi doctissimus; sub divino hoc magistro altissima mysteria et secreta abditissima penetrare valuit; Christus enim ei revelavit secreta 1. regni sui; 2. domus suæ; 3. cordis sui.

1. Regnum Christi est paradus; hoc est regnum æternum quod Christus animabus justis dabit possidendum: *venite benedicti patris mei, percipite regnum* (Matt. 25, 34); hoc est regnum, in quo gaudent angeli, letantur archangeli et triumphant omnes sancti; hoc est regnum, cujus incolæ gaudio perpetuo et sempiterna lætitia perfruuntur; hoc tandem est regnum, in quo sunt mysteria inexplicabilia et arcana quæ non licet homini loqui, ut ait D. Paulus. Quis ergo hujus regni valebit

penetrare mysteria? Joannes quidem, cui Christus ea revelavit: *beatus apostolus, cui revelata sunt secreta caelestia*. Jamvero si mysteria caelestia homini explicare non liceat, quomodo sancto Joanni ea explicare licebit? Respondet D. Augustinus: *quod homini non licet, Joanni aquilæ licet*. Respondet etiam Origenes, Joannem non hominem, sed plusquam hominem fuisse, ac proinde illi secreta caelestia penetrare et enarrare licuisse: *Joannes non erat homo, sed plusquam homo, quando et seipsum et omnia caelestia superavit* (ho. 22 de divers.). Raptus fuerat usque ad tertium cœlum D. Paulus; Joannes vero super omnes cœlos et in paradisum paradisorum D. Paulus in cœlum raptus, arcana viderat, quæ non licet homini loqui; et S. Joannes super omnes cœlos raptus, secreta etiam viderat, quæ non licet homini loqui; ea tamen penetravit et explicuit S. Joannes, quia non homo, sed aquila, et plus quam homo fuit: *Joannes non erat homo, sed plus quam homo, quando et seipsum et omnia caelestia superavit*. Altissima regni cœlestis mysteria ita penetravit et tam perfecte enarravit S. Joannes, ut dicere non vereatur S. Chrysostomus, angelos fuisse quasi Joannis discipulos et cœlestes illos Spiritus ab eo multa secreta caelestia didicisse: *nihil nobis humanum, sed a Spiritu Sancti profundis et abditis thesauris omnia proloquitur Joannes, quæ neque angeli prius quam diceret, noverunt: namque et ipsi nobiscum per Joannis vocem didicerunt*. Sic loquitur Chrysostomus prologo in Joannem, quod alibi confirmat, dicens: *angeli plura mysteria didicerunt a Joanne*. Nec solus Chrysostomi hæc fuit sententia, verum et D. Hieronymi, dicentis: *Joannes ea ausus est propalare mysteria, quæ forte mens nescivit angelica* (in Zachar.); angeli in cœlo habitant, ibi semper vident faciem Patris; ibi Deus iis, velut amicis, regni sui secreta manifestat; nihilominus illis profundius Joannes in abyssum mysteriorum Dei intraverat; divinam essentiam, emanationes personarum, decretorum divinorum mysteria et altiora Dei et regni cœlestis secreta ita penetraverat, ut per eum ipsi angeli multa didicerint: *plura mysteria didicerunt a Joanne*. Quis non miretur hunc di-

scipulum, cui Christus tam perfecte revelavit secreta regni sui; ac etiam secreta domus suæ.

2. Ecclesia est mystica Christi domus: *quæ domus sumus nos* (ad Hebr. 3): in hac autem domo multa habentur secreta, quæ discipulo suo Joanni Christus revelare voluit, non solum in cœnaculo, ubi supra pectus Domini recubuit, etiam in insula Pathmos, ubi pluries in extasim raptus, non triumphantis tantum, verum et militantis Ecclesiæ mysteria abditissima didicit. Joannes erat fidelissimus Christi secretarius, cui confideret domus suæ secreta committebat, ut videre est in Apocalypsi, quam doctissimus hic discipulus conscripsit et quæ Ecclesiæ secretis a Christo ipsi revelatis est referata; ibi Joannes prophético spiritu Agni victorias, tyrannorum malitiam, imperatorum persecutiones, hereticorum futuram rabiem, aliaque multa Ecclesiæ secreta, quæ a magistro suo Christo didicerat, prædicit et enarrat; nec illa mysteria uni duntaxat, aut alteri Ecclesiæ particulari, omnibus totius mundi Ecclesiis, vel potius universæ Ecclesiæ per totum orbem diffusæ aperit: *Joannem omnes Ecclesiæ per totum orbem diffusæ, non dubitent communem se habere Doctorem* (Petr. Dam. ser. 2, de S. Joan.). Ecce discipulum, quem totius Ecclesiæ Christus magistrum et doctorem constituit, quia totius Ecclesiæ ei secreta revelavit. Ecclesiæ Christi secreta multa noverant prophætæ, quorum prædicatione sub umbris et figuris latentes habemus; aliquid etiam de Ecclesiæ regimine a Christo didicerant ceteri Evangelistæ et omnes apostoli, qui per orbem terrarum diffusi, mysteria domus Dei, seu Ecclesiæ prædicarunt; jamvero ceteris omnibus altius Joannes et profundius Ecclesiæ secreta penetravit: hic enim solus de Antichristo Ecclesiæ persecutore clare loquitur; hic solus futuras Ecclesiæ persecutiones enarrat; ipse solus ejus certamina et triumphos perfecte describit; de ea namque non solum loquitur ut Evangelista, qui tantum præterita referat, verum etiam ut propheta, qui futura plurima quantumvis abdita prævidet et elucidat. Apocalypsis, quam scripsit S. Joannes, nil aliud est, quam *revelatio, qua status Ecclesiæ præsentis et futuræ designatur*, inquit S. Bernardinus (in c. 1

Apoc.) et ut ait Gilbertus Pictavensis, *Apocalypsis græce, revelatio latine dicitur; quia in ea continentur quæ Deus revelavit Joanni et Joannes Ecclesie: quanta scilicet Ecclesia passa sit tempore primitivo et nunc patiat, atque in novissimis temporibus ab Antichristo passura sit* (præfat. in Apoc.). O felicem apostolum, o discipulum eruditissimum, cui Christus revelavit secreta domus suæ necnon *secreta cordis sui*.

3. In corde Christi prædestinationis eternæ, divinarum processionum et aliorum plurium mysteriorum plurima latebant secreta: *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi* (Coloss. 2, 3). Sicuti Alexander Magnus amico suo Hephæstioni secreta cordis sui detegebat, ita et Christus dilecto discipulo Joanni intima divini sui cordis secreta aperire voluit. *Joannes*, ait sanctus Ambrosius, *cum caput suum supra pectus Domini Jesu reclinaret, hauriebat profunda secreta sapientiæ* (in Ps. 111). Unde divus Augustinus cor Christi uberrimo secretorum fonti comparat, de quo ubertim bibit Joannes, cum supra pectus ejus recubuit: *de alto illo fonte sapientiæ secreta bibebat* (hom. 19). Nec communia solum, altiora quoque et profundiora e divino illo corde manantia ebibat secreta: *secreta altiora de intimo ejus corde potabat* (id. tract. 18 in Joan.). In Lybia ultra Cyrenaicam regionem, juxta Iovis Ammonis oraculum scaturit fons, cui sol speciali quodam modo dominatur; unde, teste Herodoto, vocatur *fons solis*. Talis utique fons fuisse videtur cor Christi respectu Joannis: sacrum enim illud cor fuit fons solis et lucis, quo illustratus fuit sanctus hic Evangelista, et cujus altiora secreta ebibat: *de alto illo fonte sapientiæ secreta bibebat*. Joannem sanctus Augustinus avidissimum vocat epulatorem, qui de secretis e Christi corde manantibus avidissime potabat: *avidissimus epulator, qui de arcanis pectoris fluentia bibebat sapientiæ* (in 1 Ep. Joan.). Tanta autem extiterit secreta, quæ e Christi corde hausit sanctus Joannes, ut si credamus divo Bernardo, eadem e corde Christi secreta hauserit Joannes, quæ Christus e Patris aeterni sinu auferat: *haurit*

Joannes de sinu Unigeniti, quod de paterno hauserat ille. Christus a Zenone Veronensi vocatur paterni cordis inhabitator: *cordis paterni nobilis inquilinus*. Sicut autem Christus paternum cor inhabitavit, ita et Joannes supra Christi cor requievit; ideo, ut addit sanctus Bernardus, sicut Christus cor paternum inhabitans, multa ex eo hausit secreta, ita et Joannes de sinu *Christi hausit quod de paterno hauserat ille*. O doctissimum discipulum, qui altissima regni, domus et cordis Christi rimatus est secreta! Mirabatur Philo, quod aliqua Abrahamo secreta Deus revelare voluerit; quam vero mirabilis est, Christum discipulo suo Joanni tot et tanta revelasse secreta! Mirentur cuncti, Christum altissimorum mysteriorum notitiam Joanni dedisse, atque itidem advertant, Deum ea manifestasse Joanni humillimo et mansuetissimo; quia non revelat ea superbis, sed humilibus: *abscondisti hæc a sapientibus, et revelasti ea parvulis* (Matt. 11, 25). Quapropter si quis Dei, sacræ Scripturæ, fidei, ac etiam propriæ salutis secreta penetrare velit, Joannem imitetur; non tumescat superbia, non infletur arrogantia; sancta simplicitate et humilitate Deo placere studeat: *si vis*, inquit Theophylactus, *ipse prope Christum recumbere, et in pectus ejus cadere, et mystica ab eo discere, da operam, ut propter simplicem, bonamque mentem ab eo diligaris; talis esto, qualis Joannes et dignabitur te pectoris sui recubitu* (in c. 13 Joan.). Et ut ad alium agnitionem facilius perveniamus, invocemus sanctum Joannem, qui altissima mysteria penetravit, et *qui etiam Christum ardentissime amavit*.

II PARS.

S. Joannes fuit Apostolus, qui ardentissime Christum amavit.

Joannes præ aliis apostolis a Christo fuit dilectus: *Joannem Dominus præ ceteris diligebat* (S. Aug. tr. 36 in Io.); hic

autem discipulus pro viribus Christo rependit vicem, amorem amore compensavit, diligentem se diloxit et ubique ardentissimi hujus amoris flammam emisit; ubique *charitatis vapores effundere et charitatis ardoribus videtur aestuare* (Petr. Dam. sermo 64). Ardentissimus hic Joannis erga Christum amor eluxit potissimum in cœnaculo, in horto et in monte Calvarie: 1. *in cœnaculo*, ubi supra Christi pectus recubuit; 2. *in horto*, ubi Christum non dereliquit; 3. *in monte Calvarie*, ubi Christum cruci affixum contemplatus est.

1. Dubitant expositores, an Christum Joannes plus quam Petrus dilexerit. Hoc dubium perfectissime solvit Doctor Angelicus, dicens, quod *Petrus plus dilexit Christum in membris, Joannes vero plus dilexit Christum in semetipso*. Sicut enim de duobus Alexandri Magni amicis, Cratæ scilicet et Hephæstione, olim dicebatur, quod primus amaret regem, secundus vero Alexandrum, ita et Petrus plus Christum amabat in membris ejus, seu in fidelibus, quorum pastor universalis futurus erat; Joannes vero plus Christum diligebat in semetipso, quia ardentissimo ejus personam amore prosequabatur. Magnus autem hic Joannis erga Christum amor in cœnaculo perfectissime eluxit, ubi non ex præsumptione, nec ex nimia libertate supra pectus ejus recubuit, verum maximo quo erga Christum ardebat amore, in exstasim raptus et quasi inebriatus, supra dilecti sui pectus caput reclinavit: *qui supra pectus Domini in cœna recubuit*. Pereximie dixit sanctus Bernardus, quod *amat ardentè, qui ita proprio inebriatur amore, ut majestatem non cogitet* (ser. 17 in Cant.): sic sanctus Joannes in cœnaculo ita Christi inebriatus erat amore, ut majestatis ejus oblitus; supra illius pectus recumbere ausit: *Joannes non jussus, non petita venia, confidenter recumbit supra Dominicum pectus* (S. Thom. a Vill., ser. 2 de S. Jo.). Nec Petrus, nec Andreas, nec alius quisquam ausus est aliquando formidabile illud incarnati Verbi pectus attingere; neque illud attigisset Joannes, nisi plus ceteris Christum dilexisset; magno autem quo erga Christum inflammabatur amore, in exstasim raptus et quasi ebrius, majestatis

oblitus supra dilecti sui pectus recubuit: *amat ardentè, qui ita proprio inebriatur amore, ut majestatem non cogitet*. Præsumptuosa prima fronte et temeraria videtur sponsa sacra, dum a sponso osculum petit; *osculetur me osculo oris sui* (Cant. 1). Si enim sponsi sacri, seu Christi caput in Jordane attingere timuerit S. Joannes Baptista; si pedes illius cum tremore tetigerit Magdalena; si mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur, vestimenti ejus fimbriam tangere vix ausa sit; si Centurio se indignum putaverit, ut in ejus intraret domum; nonne frontosa et superba nimis censebitur sponsa, quæ non pedes vel caput tangere, sed osculari et labia labiis apponere petit? *Osculetur me osculo oris sui*. Nequaquam, inquit S. Bernardus, quia sponsa non ex superbia, nec ex nimia libertate, ast amore sacro in exstasim rapta et quasi ebria, majestatis Christi obliviscatur, unde confidenter osculum petiit: *o quanta vis amoris*, exclamat S. Bernardus, *quanta in spiritu libertatis fiducia!* Sic S. Joannes Evangelista, ob maximum quo erga Christum accendebatur amorem, non solum pedes, aut caput attingere petiit, sed quasi amoris ebrius, majestatis Christi oblitus est et confidenter supra divinum ejus pectus recubuit: *amat ardentè, quia ita proprio inebriatur amore, ut majestatem non cogitet*. Dum vero S. Joannis erga Christum amor magnum se prodidit in cœnaculo, ubi supra pectus ejus recubuit: *etiam innotuit magnus in horto, ubi eum non dereliquit*.

2. Cum in horto Gethsemani in Christum manus iniecerunt Judæi, ejus discipuli, ipso relicto, fugerunt omnes, excepto quodam adolescente, quem Joannem Evangelistam fuisse dicit V. Beda, qui amictus sindone, Christum adhuc sequebatur, et cum Judæi illum capere vellent, ipse *relicta sindone nudus profugit ab eis*: qui tamen, subdit V. Beda, *mox sumpto vestimento rediit*, et Christi amore ardens eum deinceps non deseruit, neque ab eo amplius divalsus illum ubique est commitatus. Christum funibus ligatum ad Caiphæ domum ducunt Judæi, eum sequitur Joannes; trahunt illum ad prætorium Pilati, ut præsidii sistatur, ab eo non separatur Joannes; flagel-

latur, spinis coronatur, cruci affigitur et sepulchro mandatur Christus; ejus semper et ubique inseparabilis comes est Joannes; tanto amore erga Christum ardebat hic discipulus, ut eum non videre minime posset: *amor vehemens non potest non videre quem amat*. Gregorius Nazianzenus refert, Basilium Magnum aliquem ex amicis suis in carcere detentum etiam cum vitæ suæ discrimine invisisse; cumque aliquis ei dixerit, quod magno se mortis periculo exponeret, respondit: *aliter amare non dilici, nisi ut vitam meam in discrimen adducam, dum periclitantem amicum liberare opus est*. Sic sane amare didicerat Joannes, qui Christum in horto, in judicium tribunali et ubique comitatur; non fames, non nuditas, non persecutio, non gladius, non mortis periculum, non creatura aliqua cum separare potest a Christo suo; veniat in hortum Gethsemani Judas cum innumeris satellitibus armatis, Joannem capere attentent, ei multa supplicia et ipsam mortem minentur, ipse magistrum suum ita diligit, ut ab eo separari non possit: *amor vehemens non potest non videre quem amat*. Magis adhuc enituit Joannis amor erga Christum in monte Calvarie, ubi cruci afficium contemplantur.

3. Stabat juxta crucem Jesu Joannes; stabat, et quem amabat dira pati, crucifigi et mori videbat; stabat et præ amoris magnitudine omnes cruciatus quos Christus patiebatur in corpore, ipse persentiebat in corde. Cum Abraham intuebatur dilectum filium, quem ad supplicium ducebat, tantos in corde illius patris dolores causabat amor, ut ejus viscera dire cruciaverit et quasi sacrificaverit: *cognovit Abraham sacrificium ex suis visceribus fieri*, inquit Chrysostomus. De matre Machabæorum ait idem Chrysostomus, quod illa magis torqueretur, quam proprii filii, quia supplicia filiorum ad cor ejus pertransibant, et dum illi cruciabantur in corpore, illa affligebatur in corde: *gravius in suppliciis filiorum puniebatur, quam si ipsa pateretur, et major erat passio in visceribus matris, quam in corporibus filiorum*. Similiter Joannes Christum videns cruci affixum, gravissimos in corde patiebatur dolores, et dum Christi corpus crudeliter sauciabant carnifices, amor

erat carnifex internus, qui Joannis cor supra modum torquebat; offerebat Christus in cruce sacrificium doloris et in Joannis corde fiebat sacrificium amoris: *cognovit ex suis visceribus sacrificium fieri*. Unde sanctus Ildephonus Joannem juxta Christi crucem stantem plus quam martyrem vocat, quia amor, quo Christum prosequabatur, vario cor ejus torsit, ibique plura passus est ab amore, quam a carnificibus alii pati soleant martyres: *plus quam martyr fuit, quia in ejus anima non minus amoris, quam meroris fuit*. Sicut Judæi torquebant Christum, ita et amor Joannem; cruciabant Judæi corpus Christi et amor cor Joannis affligebat; Judæi Christi caput spinis coronabant, clavis manus perforabant et lancea cor transverberabant; amor vero cordis Joannis spinas, clavos et lanceam infigebat: unde per amorem plus quam martyr, imo et pluries martyr Joannes effectus est: *multoties mortuus est Joannes* (Chrysost. hom. 33 ad pop.). Petiit a Joanne Christus, an posset bibere calicem: *potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Per calicem intelliguntur tormenta et passiones; *calicem in Scripturis divinis passionem intelligimus*, inquit divus Hieronymus (in c. 2 Matth.); unde cum a Joanne petiit Christus, an posset bibere calicem, idem erat ac si ab illo petiisset, an gravia pro ipsius gloria pati posset supplicia? Respondit autem Joannes simul cum fratre suo Jacobo, quod calicem bibere possent: *possumus*. Et revera calicem bibit Joannes, cum paupertatis incommoda, abstinentiæ rigorem et tyrannorum persecutiones sustinuit; calicem bibit, cum Christum a Juda tradi, a militibus ligari, a populo illudi et a carnificibus flagellari vidit; calicem potissimum bibit stans juxta Christi crucem, ubi Maria et Joannes acerbum Christi calicem biberunt: *an non calicem Domini bibit, qui in hora qua Dominus ipse bibebat, juxta crucem cum Matre ejus stetit?* (Rupert). A Patre petierat Christus, ut a se transiret calix passionis: *transseat a me calix iste*. Petebat, ut explicat sanctus Hilarius, quod a se ad alios transiret: *transseat a me calix iste; id est quomodo a me bibitur, ita ab his bibatur* (c. 31 in Matth.). Transivit autem calix passionis Christi ad

omnes martyres, qui dira supplicia et mortem cruentam pro Christo passi sunt; transiit specialiter ad Mariam et Joannem juxta Christi crucem stantes: quia ibi amor quo erga Christum exardescabant, savissimus eis tyrannus extitit; ibique ab amore diriora perpassi sunt tormenta, quam quivis martyres a carnificibus passi sint; ibi plus quam martyr est effecta Maria et ibi plus quam martyr ab amore factus est Joannes: *plus quam martyr fuit, quia in ejus anima non minus amoris, quam mæroris fuit.* O magnum S. Joannis erga Christum amorem! hic fuit discipulus, quem diligebat Jesus; fuit etiam discipulus, qui diligebat Jesum: nisi enim Jesum dilexisset, a Jesu non ita amatus fuisset. Joannem multum dilexit Christus et Christum Joannes multum dilexit. O quam felices essemus, si mutuum hunc amorem inter Christum et nos similiter instituere possemus! Dilexit quidem nos Christus et in nativitate et in toto vite sue decursu, nos autem amori ejus vicem non rependimus: ardentissime eum dilexit Joannes, et nos tepide, frigide et forte nullo modo eum diligimus. Heu! si tanti apostoli ad Christum amandum nos non moveant exempla, ad eum amandum ejus certe nos compellere deberent verba: audiamus charissimum hunc Christi amicum dicentem, quod *qui non diligit, manet in morte* (1 Joan. 2); audiamus eum et Christum diligamus, ut in morte non maneamus et morte æterna non pereamus; amemus Christum, qui totus amabilis est; amemus Christum non ex parte cordis, sed ex toto corde. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Diligamus Christum cum S. Joanne, qui eum ardentissime amavit et qui fuit pastor vigilantissimus, qui solícite gregem curavit.

III PARS.

S. Joannes fuit pastor vigilantissimus, qui solícite gregem curavit.

Sicut Christus proponi solet ut bonus pastor, qui ovem perditam solícite querit et inventam propriis superponit humeris,

ut eam ad ovile portet, ita et de sancto Joanne Evangelista refert Clemens Alexandrinus, quod ovem perdiderat, nempe juvenem quandam, qui eorum, quæ a Joanne didicerat et proprie salutis oblitus, dux latronum factus erat. Hanc ovem perditam cum merore solícite quesivit bonus pastor Joannes, eam feliciter invenit, eamque quasi super humeros sustulit et ad Christi ovile reduxit. Hoc exemplum, quanta fuerit Joannis cura et solícitudo respectu illius ovis, clare demonstrat; non hic tamen stetit ejus solícitudo: hic etenim fuit pastor vigilantissimus, qui totum gregem sibi commissum pavit, preivit et defendit. Illum 1. pavit verbis; 2. prævit exemplis; 3. defendit scriptis.

1. Sicut brutorum cibus sunt gramina, ita animalium cibus sunt verba salutis per doctores, vel pastores ipsis administrata; nam *non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei* (Matth. 4). Quoad corpus, pane materiali pascitur homo; quoad animam, quæ spiritualis est, verbo Dei pascitur et nutritur. Spirituali autem hoc pabulo gregem suum veri pastores pascere non desinunt; ut enim ait S. Bonaventura, *pastor dicitur a pascendo, quia pastum dicit ovibus, sive quia depascit oves* (collat. 49 in 10 Joan.); et ut monet Dionysius Carthusianus, verus pastor plebem sibi creditam continue pascere debet verbo salutis: *pascenda est plebs predicatione continua* (in Ep. 1. Pet. 4). Pastor autem perfectissimus extitit sanctus Joannes, qui spirituali hoc cibo gregem suum pascere non destitit: salutiferam hunc panem in Samaria, in Judæa, in Phrygia, in insula Pathmos, multisque aliis in locis distribuit et præcipue in Asia, ubi plures Ecclesias erexit, multos Episcopos ordinavit et indesinenter per illos et per seipsum verbum disseminavit: *Joannes*, ait S. Augustinus, *a tempore Ascensionis per annos quadraginta quinque verbum Dei usque ad ultima Domitiani tempora prædicavit* (Prol. sup. Evang. Joan.). Et quod mirum est, Joannes a Spiritu Sancto edocebatur, ut doctrina ejus non posset esse nisi sana, recta et ad pascendas oves idonea: *a Spiritu Sancto Joannis intellectus est illuminatus, lingua edocta et calamus ita directus, ut a veritate aberrare non*

posset (S. Aug. in psal. 140). O mirabilem pastorem, qui gregem suum pavit verbis et *preivit etiam exemplis*.

2. In Judæa, ut ait Lyranus, hunc modum habent pastores, quod præcedant oves sibilando ore et instrumento, ad cuius auditum oves diriguntur et sequuntur: *pastor*, ut ait Christus, *cum proprias oves emiserit, ante eas vadit* (Joan. 10, 4); sic pariter quilibet fidelium pastor debet esse prævius et dux, ovesque sibi commissas virtutum suarum exemplis præire tenetur: ut enim docet sanctus Petrus, non sunt a Deo vocati pastores, ut fidelibus superbe dominantur, verum ut eos sanctitate antecédant, iisque omnium virtutum exempla præbeant: *non dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo* (1 Pet. 5). Et ideo præclarum animarum pastorem Titum in primis hortatur divus Paulus, ut ovibus suis sit omnium virtutum forma, norma et exemplar: *teipsum præbe exemplum bonorum operum* (ad Tit. 2, 7). Hanc autem veri pastoris qualitatem perfectissime possedit sanctus Joannes, qui populo sibi credito puritatis, humilitatis, patientiæ et omnium virtutum mirabilia exhibuit exempla: in eo tanta eluxit puritas, ut virginitatem illibatam perpetuo servaverit; invicta ejus patientia in multis enituit et tunc maxime, cum ab Epheso ductus Romam ligatus ac deinde ibi flagellatus et in ferventis olei dolium missus est. Tanta ejus erat humilitas, ut ad impiissimorum hominum pedes se inclinaret, supplex eos rogans, ut vitiiis valedicerent, et salutaris poenitentiae exercitiis sedulo incuberent. Quis explicare valeret quod ejus cor erga Deum accenderetur amore et qua erga proximum charitate arderet? quis obedientiæ, paupertatis voluntariæ et aliarum virtutum exempla, quibus oves anteivit, enarrare posset? Nullus equidem: ideo dixisse sufficit, quod fuerit pastor sanctissimus, qui raris omnium virtutum exemplis gregem præivit, *ac etiam illum scriptis suis strenue a lupis defendit*.

3. Boni pastoris est non solum ut oves congreget, nutriat et impinguet, verum etiam ut eas sedulo custodiat et a lupis defendat: *boni pastoris hoc semper est proprium, ut oves solerti cura ab incursibus silvestrium custodiat bestiarum* (Laurent. Ju-

stin. *de contemp. mundi* 15). Lupus rapacissimus, a quo pastores ovile tueri debent, est dæmon, qui, ut ait sanctus Gregorius, *rapit oves, cum hunc ad luxuriam pertrahit, alium ad avaritiam accendit, alium in superbiam erigit, alium per iracundiam dividit, hunc invidia stimulat, illum fallacia supplantat* (hom. 14). Et ab hoc lupo precibus suis, vigiliis, jejniis, consiliis et crebris adhortationibus gregem suum custodivit sanctus Joannes; eum etiam ab aliis lupis ferocissimis defendit, nempe ab hæreticis, quos mirabilibus suis scriptis terruit, fugavit et penitus debellavit: *hæreticorum tergiversationibus metam figit*, inquit Petrus Damiani, *et catholicorum fidem perpetua certitudine roboravit*. Joannes a Christo *Boanerges*, seu filius tonitruui vocatus est, quia fuit quasi tonitru, quo Cerinthus, Apollo Tianæus et alii multi hæretici terrii sunt: vel, ut ait divus Basiliius, *sicut aquila desuper conspecta futili loquacitati garrularum avium silentium indicit; ita Joannes hæreticis* (in Isa.); cum enim hæretici S. Joannis Evangelium, Epistolas et Apocalypsim legunt, confunduntur, nec habent quod amplius loquantur, ut suos teneantur errores; ibi Ecclesia arma et machinas invenit, quibus omnes impugnentur hæretici; ibi Cerinthus, Ebionite, Ariani, Lutherani, necnon omnes fere hæretici suorum errorum condemnationem legunt. Unde sicut de Maria canitur, quod omnes hæreses sola interemit, per filium suum scilicet; ita et de sancto Joanne Evangelista asserit S. Hieronymus, quod omnes hæreses per sua scripta aliquo modo interemerit. O mirabilem et omnibus sæculis prædicandum pastorem! Fuit quidem Joannes *discipulus doctissimus*, qui secreta regni, domus et cordis Christi penetravit. Fuit etiam *apostolus amatissimus*, qui Christum ardentissime dilexit in cœnaculo, ubi supra pectus ejus recubuit; in horto, ubi eum non dereliquit, et in monte Calvarie, ubi eum contemplatus est. Denique fuit *pastor vigilantissimus*, qui gregem pavit verbis, præivit exemplis et scriptis defendit. Ecce quis fuerit S. Joannes: *hic autem quid?* Demiremur nunc eruditissimum hunc discipulum: apostolum hunc Christum ardentem amantem imitemur; insuper et hunc pastorem sedulo

contemplerur; ejus adhuc apud nos manent scripta, ejusque habemus exempla; scripta ejus frequenter et reverenter legamus; ejus vero exempla pro viribus imitemur. Quod si hunc pastorem jam non audiamus prædicantem, habemus pastores nostros, quorum ore Joannes adhuc concionatur, illos audiamus et quæ dicunt, perficiamus: *quæ dicunt vobis, facite*. Ut autem ea adimplere valeamus, Joannem invocemus et ad ejus patrocinium confugiamus. Asserebat sancta Elisabeth Hungariæ regina, se omnia impetrasse quæ per sancti Joannis intercessionem a Deo petierat. Scimus etiam sanctum Petrum, licet apostolorum principem, mediante Joanne, investigasse quis Christum traditurus esset. Heu! inquit sanctus Petrus Damiani, si sanctus Joannes ab apostolis invocatur, quanto magis a nobis ejus implorandum est patrocinium: *qui advocatus factus est summis, quam humiliter implorandus est a minimis!* Ferventer ejus auxilium imploremus; oremus autem in primis eum ut a Deo nobis obtineat gratiam, qua illi placere et vitam æternam assequi possimus. Amen.

DE SANCTIS INNOCENTIBUS.

CONCIO PRIMA.

Occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem et in omnibus finibus ejus a bimatu et infra (Matth. 2).

Cum hodie Bethlehemiticum solum mente revolvo, mihi videri videor portentosam carnificinam, in qua undique efferati spectantur carnifices, qui trucidant et mactant; et in qua undique innocentes videntur victimæ, quæ ferali Herodis ambitioni sacrificantur. Hæ victimæ sunt innumeri pueri, ad summum biennales; carnifices vero sunt ab Herode missi satellites, qui,

ut iniquo huic regi obtemperarent, domos, vicos et plateas circumveant, undequaque mactantes pueros: *mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem et in omnibus finibus ejus, a bimatu et infra*. Ob tam crudele spectaculum ubique luctus, ubique clamor auditur; lacrymantur, clamant et ita vociferantur matres, ut earum gemitus cœlos penetraverint, earumque clamores in Rama longe a Bethlehem distante auditi sint: *vox in Rama audita est, ploratus et ululatus multus*. Hæc est famosa et lamentabilis tragœdia, quam nobis hodie sancta proponit Ecclesia, quæ tam luctuosi spectaculi haud immemor adhuc quasi ingemiscit, dum aliqua gaudii cantica in aliis solemnitatibus recitari solita ab hodierno officio subtrahi præcipit. Hæc est pia Mater, quæ filios suos luget; lugeamus et nos cum illa et tam horrendam contemplerur tragœdiam. Ave.

Tria personarum genera in tragœdia Bethlehemitica intueor, Herodem scilicet, satellites et pueros; Herodem, qui lethalem adversus infantes sententiam dicit; satellites, qui eam executioni mandant, et pueros, qui eam subeunt. *Herodes* sententiam suam justam et in æquitate fundatam sibi animo fingit; *satellites* se nimis sævire minime credunt in pueros, quos ut regis sui hostes inspiciunt; *pueri* vero, qui morti addicuntur, a matribus et ab aliis eorum cruciamenta spectantibus, miseri et infelicissimi censentur. Si vero de his probe judicemus, judex iniquus est Herodes, crudeles nimium sunt satellites et felices supra modum censendi pueri. *Iniquus est Herodes*, qui ut Christum interimat, tot infantes ad mortem damnat; *crudeles sunt satellites*, qui sanguinem innocentem inaudita ferocitate effundunt; *felices sunt pueri*, qui pro Christo morientes, martyrii gloriam et coronam obtinent. Videamus ergo in illa tragœdia injustitiam, crudelitatem et felicitatem: 1. injustitiam Herodis; 2. crudelitatem satellitum; 3. felicitatem puerorum.